

Beslutningsforslag nr. B 202. Fremsat den 29. april 2004 af Anne Baastrup (SF), Aage Frandsen (SF) og Villy Søvnald (SF)

Forslag til folketingsbeslutning om bedre straffe

Folketinget opfordrer regeringen til at udvikle bedre straffe for at undgå tilbagefald til ny kriminalitet ved at arbejde efter følgende retningslinjer:

- 1) I forbindelse med førstegangskriminalitet skal der foretages en vurdering af boglige færdigheder, sociale kompetencer, mentale færdigheder, eventuelle psykiske lidelser m.v., som kan danne baggrund for en indsats over for den enkelte.
- 2) Fordeling af indsatte på de forskellige typer afsoningsanstalter skal ske på baggrund af deres konkrete personlige forhold.
- 3) Indsatte skal have ret til relevant behandling. Narkomaner og alkoholikere skal ikke afsone sammen med andre. For begge grupper skal der være behandlingsmuligheder for misbruget, og der skal etableres ret til motivationskurser samt behandlingsgaranti for begge grupper.
- 4) Prøveløsladelse skal også efter to tredjedele tid kunne kombineres med efterfølgende samfundstjeneste eller vilkår som f.eks. pålæg om opholdssted, uddannelse, behandling m.v.
- 5) Som erstatning for de nuværende, nedrivningsegneede lukkede fængsler etableres mindre lukkede fængselsenheder med plads til 20-30 personer.
- 6) Der etableres flere pensioner svarende til Pensionen Skejby.
- 7) Uddannelsen af fængselspersonalet skal forbedres, og der skal ske ansættelse af andre personalegrupper i fængslerne som f.eks. socialpædagoger.
- 8) Uddannelse skal have prioritet forud for arbejde og skal belønnes særligt.
- 9) Før prøveløsladelsen skal det sikres, at der foreligger en plan, som rent faktisk kan gennemføres, hvor en relevant uddannelse eller et arbejde er realistisk, og hvor kommunen er forpligtet til at bistå under hele forløbet.

Bemærkninger til forslaget

Det er efter forslagsstillernes opfattelse en selvstændig retspolitisk målsætning at forhindre gentagen kriminalitet.

I forbindelse med en sådan målsætning er det vigtigt at være opmærksom på, at

- mange indsatte kun har ringe skolegang,
- mange indsatte er funktionelle analfabeter,
- mange indsatte har haft en elendig opvækst,
- mange indsatte har psykiske lidelser,
- mange kriminelle forhold på den ene eller anden måde er relateret til narkotika eller alkohol.

Disse fakta skal indgå i udviklingen af bedre straffe.

Sanktioner, herunder straf, forebygger langt fra kriminalitet. Der skal mere til. Efter forslagsstillernes opfattelse forudsætter det en langsigtet indsats, hvor der især er fokus på forebyggelse.

Det betyder imidlertid ikke, at et samfund kan undvære et straffesystem, slet ikke. Det er nødvendigt at straffe af hensyn den enkeltes forståelse af, at gerningen ikke var lovlig.

Det er samtidig nødvendigt at straffe af hensyn til den mere generelle præventive virkning, så andre kan se, at forbrydelser ikke betaler sig.

Endelig er det nødvendigt at straffe for at vise ofre, at samfundet tager en ulovlig handling alvorligt.

Ved udformningen af en straffepolitik er det derfor vigtigt ikke blot at fokusere på straffens længde. Nogle kriminelle aner ikke, om straffen er 2, 4 eller 10 år. De handler i affekt og spekulerer ikke på, at handlingen er strafbar og kan betyde fængsel. Det skal ikke betyde, at de ikke skal straffes, men det stiller større krav til, at man så rent faktisk bruger den tid, de skal afsone, til noget fornuftigt. Fængslerne skal ikke være et sted, hvor kriminelle lærer at blive mere kriminelle.

Derfor skal fængslerne indrettes helt anderledes med små enheder, så der kan ske en adskillelse af de forskellige typer fanger, og således at der bliver bedre muligheder for individuelt og målrettet resocialiseringsarbejde ud fra den enkeltes konkrete situation med henblik på en kriminalitetsfri fremtid.

For andre typer af kriminelle er det risikoen for afsløring, der i høj grad er en del af overvejelsen, når kriminaliteten forberedes og udføres.

Det kræver forbedring af politiets opklaringsprocenter, og at man bruger sanktioner, der gør indtryk. For en virksomhedsejer, der har sparet millioner på at omgå miljølovgivningen, er en bøde på få tusinde kroner ingen reel trussel. For en narkoman, der lever på gaden, kan et fængselsophold ligefrem være tillokkende. Og for en yngre kriminel kan et fængselsophold være adgangsbilletten til mere prestige i det kriminelle miljø.

For den enkelte vil hurtig domfældelse og afsoning øge forståelsen for, at der er en sammenhæng mellem gerning og konsekvens, og betyde, at offeret og dennes pårørende får opfattelsen af, at samfundet tager kriminaliteten alvorligt.

Bemærkninger til forslagens enkelte bestemmelser

Ad 1)

Fængslet tager de sidste! Det er overskriften på en undersøgelse af, hvem der sidder i fængslerne. Det karakteristiske billede er, at de indsatte hverken kan læse, skrive eller regne. Lavede man en intelligenstest på dem, ville det formentlig vise sig, at de fleste havde et meget lavt intelligensniveau og ikke så få havde psykiske problemer eller brug for psykologisk hjælp.

For at man kan straffe ordentligt, så straffen hjælper den pågældende ud af en dårlig spiral og væk fra kriminalitet, er det vigtigt at få afklaret, hvilke ressourcer den pågældende måtte have, samt ikke mindst, hvilke problemer den pågældende har.

Ad 2)

Det er vigtigt, at det er de indsatte individuelle, konkrete forhold, herunder eventuelle problemer, som er afgørende ved vurderingen af, hvor afsoningen skal finde sted, for at kunne give den bedste behandling.

Ad 3)

For den enkelte indsatte bør der være en ret til behandling. Det kan handle om at lære at styre sig selv – at bruge ord i stedet for muskler. Det kan handle om at lære at læse, skrive og regne osv. For en meget stor gruppe af indsatte handler det om at få hjælp til at opføre sig med forskelligt misbrug enten i form af et motivationskursus mod ens misbrug eller i form af et egentligt behandlingstilbud.

Ad 4)

Efter uproblematisk afsoning får de fleste indsatte prøveløsladelse efter at have afsluttet to tredjedele af straffen. I den periode følges de sædvanligvis af kriminalforsorgen i frihed, som bistår med antabusbehandling, rådgivning om arbejde eller uddannelse osv. Med dette forslag ønskes kriminalforsorgen i friheds palet udvidet med de forskellige vilkår, der nu er åbnet op for med muligheden for at få prøveløsladelse efter halv tid.

Ad 5)

De store, lukkede fængsler er bygget efter en tankegang, der blev udviklet i begyndelsen af 1800-tallet. Med de ændringer, der herefter er blevet gennemført i kriminalforsorgen, er selve fundamentet for afsoningen ændret. Det handler ikke længere om at behandle den indsatte som et isoleret menneske, men om at afgrænse straffen til blot en forhindring for den pågældende i at være på fri fod. Det indebærer, at tilværelsen under afsoningen skal være så tæt på det almindelige liv som muligt.

Men de gamle fængslers opbygning betyder, at man på de almindelige afdelinger ikke sjældent har 100 mænd i et fællesskab, fordelt på forskellige gange. Det er ikke den rigtige måde at lære at leve et liv uden kriminalitet på, at en førstegangskriminel kan afsones sammen med mennesker, der har begået alvorlig kriminalitet adskillige gange.

Samtidig sætter det de ansatte i en vanskelig situation, fordi det er svært at få den gode kontakt til en indsat, idet den indsatte ikke sjældent løber ind i repressalier fra de øvrige, fordi den indsatte anses for at være en »overløber« eller »stikker«, eller hvordan det nu defineres, at den indsatte taler med de ansatte.

Målet må derfor være at få de almindelige fanger i de lukkede fængsler til at afsones i mindre enheder.

Ad 6)

Pensionen Skejby er den eneste pension i Danmark, hvor man arbejder aktivt med afsonerne for at få dem til at forholde sig til deres kriminalitet sammen med bofæller, som ikke er kriminelle. Det giver en anden form for konfrontation af forskellige værdier og får ikke sjældent afsonerne til at se deres kriminalitet i et nyt lys samt får dem til at forstå, at der er andre måder at leve sit liv på end ved at begå kriminalitet.

Ad 7)

Uddannelsen af fængselspersonalet er en uddannelse, der kombinerer praksis med teori. Det er en kortvarig uddannelse, som ikke svarer til de krav, der stilles, hvis man vil udvikle bedre straffe, som giver mindre tilbagefald til ny kriminalitet. SF foreslår derfor uddannelsen forbedret, samt at der i fængslerne ansættes flere forskellige typer uddannede, for at man i højere grad kan lære af de forskellige fags praksis og erfaring. Denne måde at tænke udvikling af et område på er f.eks. sket inden for psykiatrien, hvor socialpædagoger og lignende faggrupper ansættes på lige fod med plejepersonalet til gensidig gavn, herunder især til gavn for patienterne. Disse erfaringer burde generelt kunne overføres til fængslerne.

Ad 8)

Som nævnt er det karakteristisk for de fleste indsatte, at de har en meget svag boglig baggrund. For mange er det svært overhovedet at turde kaste sig ud i et uddannelsesforløb. Derfor er det vigtigt, at der er en gulerod i form af bedre betaling, hvis man skal have de indsatte til at prioritere det under en afsoning.

Ad 9)

Det helt afgørende for, at en afsoning ikke alligevel resulterer i ny kriminalitet, er, at der lægges en realistisk plan, som gennemføres, og hvor kommunen er forpligtet til, at den skal kunne gennemføres. Denne plan skal indeholde et udviklingsforløb, hvor endemålet er, at den tidligere indsatte har en realistisk chance for at få et job.

Skriftlig fremsættelse

Anne Baastrup (SF):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om bedre straffe.

(Beslutningsforslag nr. B 202).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.